

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 -32/15
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел. бр. 18424 датум: 13.05.2015.г

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

**МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ**

**МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА**

Извештај о посети ПУ Лесковац

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	ПУ Лесковац
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана
ВРСТА ПОСЕТЕ	Ноћна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2015. годину
ДАТУМ И ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	28. април 2015. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Ненајављена посета.
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Милош Јанковић <i>заменик Заштитника грађана</i></p> <p>Чланови тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Јелена Јелић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Јелена Самарџић <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Проф. др Драган Јечменица, <i>експерт – форензичар</i></p>

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА ЗАТЕЧЕНИМ ПОЛИЦИЈСКИМ СЛУЖБЕНИЦИМА

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са затеченим полицијским службеницима. Том приликом је указано на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи и принципе поступања.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК ДЕЖУРНЕ СЛУЖБЕ И ПРОСТОРИЈЕ ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ

Тим НПМ је посетио просторије Дежурне службе и просторије за задржавање у ПУ Лесковац.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАДРЖАНИМ ЛИЦЕМ

У тренутку обављања посете у просторијама за задржавање није било лица на задржавању.

ФАЗА IV: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију која се односи на задржана лица.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Полицијски службеници ПУ Лесковац остварили су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ службеним просторијама и инсталацијама, пружили све тражене информације и омогућили несметан увид у тражену документацију.

1. ОПШТЕ ПОСТУПАЊЕ ПОЛИЦИЈЕ ПРЕМА ЗАДРЖАНОМ ЛИЦУ

1.1.1. Обавештавање о правима задржаног лица

На основу разговора са затеченим полицијским службеницима и увидом у предмете о задржавању уочено је да се писани образац обавештења о правима који је установљен на основу Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима⁴ уручује само лицима која се задржавају по основу Закона о безбедности саобраћаја на путевима⁵, Закона о полицији⁶ и Закона о прекршајима⁷. Лицима која се задржавају по основу Законика о кривичном поступку⁸ (ЗКП), уручује се само образац обавештења о правима ухапшеног предвиђена 69. ЗКП, док се образац „Обавештење о правима доведеног и задржаног лица“, који је прописан тачком 4. Упутства овим лицима не даје.

УТВРЂЕНО

У ПУ Лесковац задржаним лицима по основу одредаба ЗКП, не уручује се образац писаног обавештења о правима који је предвиђен Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима.

РАЗЛОЗИ

Лице које се доводи, лишава слободе или задржава у складу са одредбама Закона из тачке 2. став 1. овог Упутства [Закон о полицији, Законик о кривичном поступку, Закон о прекршајима и Закон о безбедности саобраћаја на путевима] има право: 1) да од стране овлашћених службених лица, пре почетка довођења, лишења слободе или задржавања буде поучено о својим правима, на матерњем језику или језику који разуме; 2) да буде обавештено о разлозима довођења, лишења слободе или задржавања; 3) да овлашћеним службеним лицима не даје изјаве о делу које му се стављају на терет; 4) да буде поучено, да све што изјави може бити употребљено против њега као доказ; 5) на браниоца по свом избору, да неометано контактира са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању; 6) да буде обавештено да ће се бранилац поставити по службеној дужности, уколико га само не изабере у складу са Законом из тачке 2. став 1. овог Упутства; 7) да захтева да се о времену и месту довођења, лишења слободе или задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско-конзуларни представник чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је избегло лице или лице без држављанства; 8) да захтева, да се без одлагања о лишењу слободе обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице; 9) да неометано контактира са дипломатско-конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације или Заштитником грађана Републике Србије; 10) да захтева да га у свако доба и без одлагања прегледа лекар; 11) на исхрану и осмочасовни одмор; 12) да покрене поступак пред надлежним правосудним органима ради испитивања законитости довођења, лишења слободе или задржавања; 13) да захтева надокнаду штете због неоснованог довођења, лишења слободе или задржавања.

Поред права из става 1. ове тачке, малолетно лице које се доводи, лишава слободе или задржава у складу са одредбама Закона из тачке 2. став 1. овог Упутства има право: 1) да буде обавештено да ће се о времену и месту довођења, лишења слободе или задржавања обавестити родитељи, усвојилац или старалац, дипломатско – конзуларни представник чији је држављанин, или одговарајућа међународна организација ако је избегло лице или лице без држављанства; 2) на браниоца по свом избору или браниоца по службеној дужности, који је стекао сертификат којим се гарантује да има посебна знања из области права детета и преступништва малолетника.

⁴ „Сл.гласник РС“, бр.101/05, 63/09-УС и 92/11. У даљем тексту Упутство.

⁵ "Сл. гласник РС", бр. 41/2009, 53/2010, 101/2011, 32/2013 - одлука УС и 55/2014.

⁶ "Сл. гласник РС", бр. 101/2005, 63/2009 - одлука УС и 92/2011.

⁷ "Сл. гласник РС", бр. 65/2013.

⁸ Законик о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014). У даљем тексту ЗКП.

О правима из ст. 1. и 2. ове тачке, доведено, лишено слободе или задржано лице се обавештава уручивањем писменог Обавештења о његовим правима на матерњем језику или језику који разуме, које лице својеручно потписује.⁹

Окривљени има право да: 1) у најкраћем року, а увек пре првог саслушања, подробно и на језику који разуме буде обавештен о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе, као и да све што изјави може да буде коришћено као доказ у поступку; 2) ништа не изјави, ускрати одговор на поједино питање, слободно изнесе своју одбрану, призна или не призна кривицу; 3) се брани сам или уз стручну помоћ браниоца у складу са одредбама овог законика; 4) његовом саслушању присуствује бранилац; 5) у најкраћем могућем року буде изведен пред суд и да му буде суђено непристрасно, правично и у разумном року; 6) непосредно пре првог саслушања прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака; 7) му се осигура довољно времена и могућности за припремање одбране; 8) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ; 9) прикупља доказе за своју одбрану; 10) се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да износи чињенице и доказе у своју корист, да испитује сведоке оптужбе и захтева да се, под истим условима као сведоци оптужбе, у његовом присуству испитају сведоци одбране; 11) користи правна средства и правне лекове; 12) предузима друге радње када је то одређено овим закоником. Орган поступка је дужан да пре првог саслушања окривљеног поучи о правима из става 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) овог члана.¹⁰

Ухапшени, поред права из члана 68. став 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) и став 2. овог законика, има право да: 1) одмах на језику који разуме буде обавештен о разлогу хапшења; 2) пре него што буде саслушан, има са браниоцем поверљив разговор који се нацире само гледањем, а не и слушањем; 3) захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен неко од чланова његове породице или друго њему блиско лице, као и дипломатско-конзуларни представник државе чији је држављанин, односно представник овлашћене међународне организације јавноправног карактера, ако је у питању избеглица или лице без држављанства; 4) захтева да га без одлагања прегледа лекар кога слободно изабере, а ако он није доступан, лекар кога одреди јавни тужилац, односно суд. Лице ухапшено без одлуке суда, односно лице ухапшено на основу одлуке суда које није саслушано, мора бити без одлагања, а најкасније у року од 48 часова, предато надлежном судији за претходни поступак или ако се то не догоди, пуштено на слободу.¹¹

Лице ухапшено у складу са чланом 291. став 1. и чланом 292. став 1. овог законика, као и осумњиченог из члана 289. ст. 1. и 2. овог законика, јавни тужилац може изузетно задржати ради саслушања најдуже 48 часова од часа хапшења, односно одазивања на позив. О задржавању, јавни тужилац или, по његовом одобрењу, полиција одмах, а најкасније у року од два часа од када је осумњиченом саопштено да је задржан, доноси и уручује решење. У решењу морају бити наведени дело за које се осумњичени терети, основи сумње, дан и час лишења слободе или одазивања позиву, као и време почетка задржавања. Против решења о задржавању осумњичени и његов бранилац имају право жалбе у року од шест часова од достављања решења. О жалби одлучује судија за претходни поступак у року од четири часа од пријема жалбе. Жалба не задржава извршење решења. Осумњичени има права предвиђена у члану 69. став 1. овог законика. Осумњичени мора имати браниоца чим орган поступка из става 2. овог члана донесе решење о задржавању. Ако осумњичени сам, у року од четири часа, не обезбеди браниоца, јавни тужилац ће му га обезбедити по службеној дужности, по редоследу са списка адвоката који доставља надлежна адвокатска комора.¹²

Европски комитет за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (СРТ) је већ у свом Другом општем извештају нагласио значај обавештавања особа задржаних у полицији о њиховим правима.¹³

Како би се осигурало да сва задржана лица буду обавештена о својим правима, формулар у којем се јасно излажу ова права требао систематски давати особама притвореним од стране полиције

⁹ Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима („Службени гласник РС”, бр. 101/05, 63/09 – УС и 92/11), тачка 4.

¹⁰ ЗКП, чл. 68.

¹¹ Ibid, чл. 69.

¹² Ibid, чл. 294.

¹³ Други општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (1992), параграф 36 и 37.

на самом почетку њиховог притвора. Уз то, наводи се да би од особа у питању требало затражити да потпишу изјаву којом потврђују да су биле информисане о својим правима.¹⁴

Слаба је корист од права која имају особе лишене слободе уколико нису упознате са постојањем тих права. Дакле, неопходно је да особе одведене у полицијски притвор буду изричито упознате са својим правима, без одлагања и на језику који разумеју. Да би се обезбедило да ово буде и урађено, треба увести праксу да се лицима задржаним од стране полиције одмах по притварању да формулар у коме се наводе ова права. Уз то, од тих особа треба тражити да потпишу изјаву којом потврђују да су упозната са својим правима.¹⁵

ПРЕПОРУКА

ПУ Лесковац ће лицима задржаним по основу ЗКП уручивати писана обавештења о правима одређена важећим ЗКП и образац права предвиђена тачком 4. Упутства.

1.2. Право на браниоца

Према наводима полицијских службеника, задржано лице се обавештава о томе да има право на браниоца. Када је потребно ангажовати браниоца по службеној дужности, позивају се адвокати са списка надлежне Адвокатске коморе.

1.1.3. Право на обавештавање блиског лица

Задржана лица о томе да су лишена слободе обавештавају себи блиска лица. У записнику о задржавању бележи се да ли је лице искористило право да обавести блиско лице о свом задржавању или је одбило.

1.1.4. Право на лекарски преглед

У ПУ Лесковац лекарски прегледи задржаних лица обично се обављају у просторијама за задржавање. Лица која се по одредбама ЗКП задржавају у просторије ОЗ Лесковац, пре смештања у просторије обавезно се воде на лекарски преглед у Дом здравља. Извештаји са налазом и мишљењем лекара улажу се у предмете о задржавању.

УТВРЂЕНО

У ПУ Лесковац у предметима о задржавању лица налазе се лекарски налази о здравственом стању задржаног лица.

РАЗЛОЗИ

Пацијент има право на поверљивост свих личних информација, које је саопштио надлежном здравственом раднику, односно здравственом сараднику, укључујући и оне које се односе на стање његовог здравља и потенцијалне дијагностичке и терапијске процедуре, као и право на заштиту своје приватности током спровођења дијагностичких испитивања и лечења у целини.

Забрањено је да надлежни здравствени радник, односно здравствени сарадник, саопшти другим лицима личне информације из става 1. овог члана.¹⁶

Подаци о здравственом стању, односно подаци из медицинске документације, спадају у податке о личности и представљају нарочито осетљиве податке о личности пацијента, у складу са законом.

Податке из става 1. овог члана, дужни су да чувају сви здравствени радници, односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена у здравственим установама, приватној пракси, организационој јединици високошколске установе здравствене струке која обавља здравствену

¹⁴ Шести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (1996), параграф 16.

¹⁵ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 44.

¹⁶ Закон о правима пацијената („Сл. гласник РС“, бр. 45/13), члан 14, ст. 1 и 2.

делатност, другом правном лицу које обавља одређене послове из здравствене делатности у складу са законом, организацији обавезног здравственог осигурања, као и правном лицу које обавља послове добровољног здравственог осигурања, код којих је пацијент здравствено осигуран, а којима су ти подаци доступни и потребни ради остваривања законом утврђених надлежности.¹⁷

Дужности чувања података из члана 21. став 1. овог закона, надлежни здравствени радници, односно здравствени сарадници, као и друга лица запослена код послодавца из члана 21. став 2. овог закона, могу бити ослобођени само на основу писменог пристанка пацијента, односно његовог законског заступника, или на основу одлуке суда.

Ако је пацијент, односно законски заступник, писменом изјавом или овлашћењем овереним код надлежног органа, а које се чува у медицинској документацији, дао пристанак на саопштавање података о здравственом стању, надлежни здравствени радник може саопштити податке о здравственом стању пацијента.¹⁸

Подаци који се односе на националну припадност, расу, пол, језик, вероисповест, припадност политичкој странци, синдикално чланство, здравствено стање, примање социјалне помоћи, жртву насиља, осуду за кривично дело и сексуални живот могу се обрађивати на основу слободно датог пристанка лица, осим када законом није дозвољена обрада ни уз пристанак.

Изузетно, подаци који се односе на припадност политичкој странци, здравствено стање и примање социјалне помоћи, могу се обрађивати без пристанка лица, само ако је то законом прописано.

У случају из ст. 1. и 2. овог члана, обрада мора бити посебно означена и заштићена мерама заштите.¹⁹

Европски комитет за спречавање мучења у својим извештајима о посети Азербејџану²⁰ и Немачкој²¹ заузео је следеће ставове:

код пружања здравствене заштите лицима која су лишена слободе од полиције тајност медицинских података мора бити стриктно чувана не прејудуцирајући право задржане особе да ће користити те медицинске податке, медицински подаци (нпр. чињенице да је задржана особа оболела од заразне болести као што је туберкулоза, хепатитис или ХИВ) које лекар забележи у уобичајеним извештајима не треба да буду рутински доступни полицијским службеницима. По правилу, ове информације треба учинити доступне полицијским службеницима само када је то од значаја за конкретан случај.

ПРЕПОРУКА

У предметима сачињеним поводом лишења слободе и задржавања неког лица неће се прилагати медицинска документација за то лице, а која је сачињена у вези са прегледима извршеним поводом задржавања.

Изузетно, информације о здравственом стању задржаног лица ће бити доступне полицијским службеницима само уколико је то од значаја за поступање према лицу лишеном слободе током задржавања. Увид у податке о здравственом стању лица лишених слободе полицијски службеници треба да имају само у мери неопходној за обављање њиховог посла. Полицијски службеници треба да од лекара прибаве информације које су релевантне за даље поступање полиције и то: мишљење лекара о томе да ли је лице у здравственом стању које дозвољава да буде задржано у полицији и да ли му је током задржавања потребна посебна пажња или нега (нпр. терапија, посебна исхрана или слично).

Што се тиче присуства полицијских службеника током трајања лекарског прегледа задржаног лица, у ПУ Лесковац полицијски службеници увек присуствују лекарским прегледима. Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима предвиђа да су

¹⁷ Оп. цит. члан 21. ст. 1. и 2.

¹⁸ Оп. цит. члан 22. ст. 1. и 2.

¹⁹ Закон о заштити података о личности ("Сл. гласник РС", бр. 97/2008, 104/2009 - др. закон, 68/2012 - одлука УС и 107/2012), члан 16, ст. 1, 2 и 3.

²⁰ Извештај о посети Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања Азербејџану (2004), параграф 36.

²¹ Извештај о посети Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања Немачкој (2007), параграф 29.

полицијски службеници дужни да увек присуствују здравственом прегледу задржаних лица, те и полицијски службеници ПУ Лесковац поступају сходно овом Упутству.

УТВРЂЕНО

У ПУ Лесковац полицијски службеници обавезно присуствују лекарским прегледима задржаних лица.

РАЗЛОЗИ

Сви лекарски прегледи особа у полицијском притвору морају се обављати тако да припадници полиције не могу да чују и, осим уколико то лекар који врши преглед не затражи, виде преглед.²²

ПРЕПОРУКА

Полицијски службеници ће присуствовати лекарском прегледу само на изричит захтев лекара.

Полицијски службеник је дужан да лекара упозори на све безбедносне аспекте који су релевантни за доношење одлуке од стране лекара о присуству полицијског службеника лекарском прегледу.

Уколико лекар затражи да полицијски службеник присуствује лекарском прегледу о томе ће се сачинити службена белешка, а полицијски службеник ће присуствовати прегледу тако да не може да чује разговор између лекара и задржаног лица, већ само да визуелно прати преглед лица.

1.1.5. Исхрана задржаних лица

У ПУ Лесковац лицима се обезбеђује оброк. У седишту ПУ Лесковац постоји ресторан у згради из ког се задржаним лицима доноси храна. Лицима која су задржана у просторијама ОЗ Лесковац храну обезбеђује затвор.

1.2. ПРИМЕНА ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА

1.2.1. Доношење решења о задржавању и вођење записника о задржавању

Увидом у предмете о задржавању по ЗОБС-у и ЗКП-у установљено је да се решење о задржавању доноси и уручује у законом прописаним роковима.

Када се лице задржава по основу одредаба ЗОБС-а, време задржавања почиње да тече од момента искључења лица из саобраћаја. Увидом у предмет по ЗКП КУ број: 03/42/1 Д 106/15 ЛС 35/15 уочено је да се почетак задржавања рачуна од уручивања обрасца писаног обавештења о правима, а не од тренутка када је лице ухапшено, односно када се одазвало на позив.

УТВРЂЕНО

ПУ Лесковац почетак задржавања по ЗКП-у рачуна се од момента доношења решења о задржавању и уручивања писаног обрасца обавештења о правима, а не од момента када је лице лишено слободе.

РАЗЛОЗИ

Кад полиција прикупља обавештења од лица за које постоје основи сумње да је учинила кривичног дела или према том лицу предузела радње у предистражном поступку предвиђене овим закоником, може га позивати само у својству осумњиченог. У позиву ће се осумњичени упозорити да има право да узме браниоца.

²² Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 42 и Други општи извештај истог Комитета (1992), параграф 38.

Ако полиција у току прикупљања обавештења оцени да позвани грађанин може бити сматран осумњиченим, дужна је да га одмах поучи о правима из члана 68. став 1. тач. 1) и 2) овог законика и о праву да узме браниоца који ће присуствовати његовом саслушању.²³

Лице ухапшено у складу са чланом 291. став 1. и чланом 292. став 1. овог законика, као и осумњиченог из члана 289. ст. 1. и 2. овог законика, јавни тужилац може изузетно задржати ради саслушања најдуже 48 часова од часа хапшења, односно одазивања на позив.

О задржавању, јавни тужилац или, по његовом одобрењу, полиција одмах, а најкасније у року од два часа од када је осумњиченом саопштено да је задржан, доноси и уручује решење. У решењу морају бити наведени дело за које се осумњичени терети, основи сумње, дан и час лишења слободe или одазивања позиву, као и време почетка задржавања.²⁴

[...]током периода испитивања подносилац представке је држан у полицијској станици и полиција је спровела саслушање и друге процесне радње које се односе на инцидент у коме је учествовао подносилац представке. Није тврђено од стране Владе и било би нереално да се претпостави да је у том периоду подносилац представке био слободан да напусти полицијску станицу по сопственој вољи. Имајући у виду све околности случаја, Суд сматра да је боравак подносиоца представке у полицијској станици током периода у питању досегао праг *de facto* лишења слободe[...]²⁵

ПРЕПОРУКА

ПУ Лесковац време задржавања по ЗКП-у ће се рачунати од часа хапшења, односно одазивања на позив, а не од момента уручења писаног обавештења о правима.

Записник о задржавању

У ПУ Лесковац записници о задржавању воде се у електронској форми, који се по завршетку задржавања штампају, дају на увид и потпис задржаном лицу и улажу у предмете о задржавању.

Задржавања по ЗКП врше се у просторијама ОЗ Лесковац. У ситуацијама када је задржана лица потребно извести из затвора и спровести до лекара или тужиоца, то раде полицијски службеници ПУ Лесковац.

1.2.2. Преглед лица и привремено одузимање предмета

У седишту ПУ Лесковац када се од задржаних лица одузимају предмети, то се ради у складу са важећим прописима. У полицијској управи, се свим задржаним лицима током боравка у просторијама за задржавање одузимају новац (папирни новац и кованице), мобилни телефони, упаљачи, каишеви и остали предмети којим би могла повредити себе или другог, оштетити имовину, или их употребити за покушај бекства. Сви одузети предмети се пописују и сачињава се писана потврда о привремено одузетим предметима, коју потписује лице од кога се одузимају. Приликом враћања предмета по престанку задржавања сачињава се потврда о враћању одузетих предмета која се такође потписује од стране лица које је било задржано

²³ ЗКП, чл. 289, ст. 1 и 2.

²⁴ Ibid., чл. 294, ст. 1. и 2.

²⁵ Случај Осуренко против Украјине, представка број 4634/04, параграф број 49.

1.3. ОБУКЕ И УСАВРШАВАЊА ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА

Полицијски службеници ПУ Лесковац прошли су обуку о поступању према доведеним и задржаним лицима. У склопу ове обуке, спроведена је и обука о пружању прве помоћи.

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ

У ПУ Лесковац постоје две просторије за задржавање које се налазе у приземљу зграде полиције преко пута дежурне службе.

Просторије су површине око 6м². Имају по једну дрвену клупу са по једним ћебетом које делује прљаво. Просторије су суве и окречене, али хигијена није задовољавајућа. Просторије имају прозор који је прекривен металном рупичастом плочом, тако да је доток природне светлости ограничен и није задовољавајући. Прозори се не отварају и није омогућен доток свежег ваздуха. Просторије су недовољно вештачки осветљене преко заштитне металне рупичасте плоче – од сијалице постављене у ходнику. У просторијама постоји грејање.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање у седишту ПУ Лесковац природно и вештачко осветљење је недовољно, као и проветравање.

Хигијена у просторијама за задржавање није задовољавајућа.

РАЗЛОЗИ

Све полицијске ћелије треба да су чисте и да имају одговарајуће осветљење (нпр. довољно за читање, осим у време спавања); пожељно је да ћелије имају природно светло. Ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор, а особама које преко ноћи морају бити задржане требало би обезбедити чисте душеке и ћебад. Задржане особе треба да имају приступ нормалном санитарном чвору у пристојном стању.²⁶

Све просторије за задржавање морају да буду у довољној мери осветљене и са непосредним дотоком свежег ваздуха.²⁷

Све просторије у којима се врши полицијско задржавање морају имати приступ вештачком осветљењу и могућност коришћења чисте постељине и покривача.²⁸

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.²⁹

ПРЕПОРУКА

ПУ Лесковац ће омогућити доток свежег ваздуха у просторије за задржавање, као и адекватно осветљење. Такође, побољшаће се хигијена у просторијама за задржавање.

У просторијама за задржавање постоји мокри чвор. У просторијама постоји инсталиран видео надзор, а обавештење да је просторија под видео надзором налази се унутар просторија за задржавање и са спољашње стране врата просторија за задржавање. Надзор над задржаним лицем обавља се преко монитора који се налази у дежурној служби полиције. Камере не покривају простор око мокрог чвора, тако да је задржаном лицу обезбеђена приватност. Дугме аларма за позивање дежурног полицијског службеника у просторији не постоји, јер је канцеларија дежурне службе преко пута просторија.

²⁶ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања – СРТ (2002), параграф 47.

²⁷ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2011) године, параграф 31.

²⁸ Препорука упућена Влади Србије (2007) и (2011), параграф 36. и 31.

²⁹ СРТ стандарди (2010) параграф 47.

У згради ПУ Лесковац нема кутије са прибором за прву помоћ, као ни упутства за поступање у случају пожара и плана евакуације.

УТВРЂЕНО

У ПУ Лесковац нема истакнутог упутства за поступање у случају пожара и плана евакуације, као ни кутије са прибором за прву помоћ.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеници одговорни су за безбедност задржаног лица од његовог смештања у простор за задржавање до његовог отпуштања.³⁰

План евакуације и упутства за поступање у случају пожара морају бити истакнути на видљивом месту.³¹

Уређаји за откривање и јављање пожара морају се одржавати у исправном стању, у складу са техничким прописима и упутствима произвођача, а у циљу обезбеђивања њиховог сталног и несметаног функционисања.³²

Свака установа дужна је да обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи.³³

Полицијски службеник ће без одлагања пружити прву помоћ или обезбедити пружање лекарске помоћи видно повређеном лицу према коме су употребљена средства принуде. Помоћ ће се пружити, односно обезбедити и на захтев лица које је претходно помоћ одбило. Пружање лекарске помоћи понудиће и лицу на коме нема видљивих повреда.³⁴

ПРЕПОРУКА

ПУ Лесковац ће унапредити систем противпожарне заштите тако што ће на одговарајућим видљивим местима у згради поставити план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а све у циљу заштите физичког интегритета задржаних лица.

ПУ Лесковац ће обезбедити кутију са прибором за прву помоћ.

³⁰ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006), члан 34. став 1.

³¹ Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009), члан 28. став 2.

³² Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009), члан 43. став 1. и 2.

³³ Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“, бр. 101/2005), члан 15. став 9.

³⁴ Правилник о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде („Сл. гласник РС“, бр. 19/2007 и 112/2008), члан 3.